

Висновок

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Дідури Руслани Володимирівни «Дорожні ландшафтно-інженерні системи: структура, оптимізація (на прикладі автомагістралі Київ – Одеса)», представленій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 103 Науки про Землю

Актуальність теми дисертації. Разом із селитебними дорожні ландшафти формують своєрідний каркас сучасного антропогенного ландшафту України. Визначальними у функціонуванні дорожніх ландшафтів є дорожні ландшафтно-інженерні системи (ДЛІС) – сучасні, активно діючі дороги з належною їм інфраструктурою. Попри значущість ДЛІС у господарській діяльності людей, екологічному впливові на довкілля та здоров'я людей, їх дослідження набувають актуальності у зв'язку з сучасними соціально-економічними процесами в Україні, зокрема об'єднанням дорожніх ландшафтів, переважно ДЛІС, України й Західної Європи. Однак, на початку ХХІ ст. дорожні ландшафти України, просторово-часові особливості їх формування, ландшафтна структура, функціонування, вплив на навколишнє середовище – досліджені лише частково (Поділля, Волинь, Придніпров'я). Дорожні ландшафтно-інженерні системи розглянуті лише у загальному контексті (Денисик Г. І., 1998; Денисик Г. І., Вальчук О. М., 2005, 2019), або більше уваги приділено їх геохімічним властивостям (Галаган О. О., 1993, 2013, 2018; Грабовський О. В., 2002; Матвійчук Л. Л., 2008; Усманова Г. О., 2010; Ходан Г. Д., 2012). Комплексних досліджень ДЛІС з позиції природничої і конструктивної географії та антропогенного ландшафтознавства мало.

Дорожня ландшафтно-інженерна система Київ – Одеса, одна з найпотужніших у межах України, є оптимальною моделлю для детальних досліджень подібного статусу. Вона складна, неоднорідна й динамічна. З Києва до Одеси, через природні зони лісостепу й степу, ДЛІС простягається на 453 км, перетинає п'ять адміністративних областей і з'єднує центральну частину України з північним узбережжям Чорного моря. Дослідження своєрідної історії формування ДЛІС Київ – Одеса, її сучасної структури і властивостей, прояву несприятливих процесів та розробка заходів їх оптимізації має суттєве наукове і практичне значення, а також буде початковим етапом для проведення подібних досліджень інших ДЛІС України.

З огляду на зазначене вище дисертаційне дослідження Р.В. Дідури

«Дорожні ландшафтно-інженерні системи: структура, оптимізація (на прикладі автомагістралі Київ – Одеса)» має як теоретичний, так і практичний характер, є своєчасним та актуальним.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційне дослідження використано у відповідності з науково-дослідницькою тематикою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Регіональне антропогенне ландшафтознавство: теорія і практика (2018-2022 рр.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Дисертаційна робота Дідури Р.В. є самостійно виконаною та завершеною науковою працею. Здобувачка самостійно опрацювала низку літературних джерел, документів та фондових матеріалів державних бібліотек, архівів та громадських установ; здійснила підбір натурних ділянок, провела польові дослідження, систематизувала та узагальнила результати отриманої інформації. Провела геохімічні аналізи ґрунтового, снігового та рослинного покривів придорожньої смуги на вміст ВМ; розробила заходи щодо оптимізації несприятливих процесів Теоретичні висновки щодо накопичення, акумуляції та міграції ВМ у придорожніх смугах ДЛІС Київ – Одеса узгоджено із науковим керівником. Із результатів та ідей, які надруковані у співавторстві, у дисертаційній роботі використано особисті здобутки.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів. Аналіз представлено до захисту наукового дослідження та публікацій дисертанта дозволяють дійти висновку про наукову обґрунтованість і достовірність викладених автором результатів. Структура дисертації ретельно продумана, логічно побудована й складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків і списку використаних джерел (194 найменувань), додатків.

Зважаючи на це, можна констатувати, що достовірність отриманих висновків та обґрунтованість запропонованих рекомендацій визначається правильно обраними методологічними підходами, достатнім використанням наукового та емпіричного матеріалу. Кількість та якість використаних матеріалів, докладність їх аналізу створює передумови для забезпечення достатнього рівня достовірності дисертаційної роботи.

Використання результатів роботи. Результати дисертаційного дослідження використано у плануванні системи оптимізаційних та управлінських заходів у межах території обслуговування «Публічного акціонерного товариства Державної компанії «Автомобільні дороги України» дочірнього підприємства «Черкаський облавтодор» філією «Маньківський райавтодор» (довідка впровадження 023 від 14.01.2020); «Публічного

акціонерного товариства Державної компанії «Автомобільні дороги України» дочірнього підприємства «Черкаський облавтодор» «філією «Уманська дорожньо-експлуатаційна дільниця» (довідка впровадження №194 від 22.10.2019). Теоретико-методологічні основи та методи дослідження дорожніх ландшафтно-інженерних систем використовуються у навчальному процесі природничо-географічного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка впровадження № 141 від 12.06.2020).

Ступінь новизни основних результатів дисертації. Наукова новизна, теоретична і практична значущість дисертації Дідури Р.В. полягає у дослідженні ландшафтно-інженерної організації, парадинамічних взаємозв'язків та стадії розвитку дорожніх ландшафтно-інженерних систем; здійснено періодизацію просторово-часового формування дорожньої ландшафтно-інженерної системи Київ – Одеса; визначено вміст важких металів у ґрунтовому та сніговому покриві, досліджено їх акумуляцію та міграцію у придорожніх смугах ДЛПС Київ – Одеса; розроблено 4 проекти придорожніх лісонасаджень для окремих ділянок ДЛПС Київ – Одеса та 3 проекти «Екодук»; обґрунтовано можливі шляхи охорони та заповідання окремих структур ДЛПС Київ – Одеса.

Удосконалено понятійно-термінологічні засади регіонального дослідження дорожніх ландшафтно-інженерних систем;

Отримали подальший розвиток: концепція ландшафтно-інфраструктурного комплексу, як окремої складової ДЛПС; понятійно-термінологічний апарат дослідження дорожніх ландшафтно-інженерних систем.

Практична цінність результатів дослідження. Дисертаційне дослідження дало змогу дослідити регіональні особливості та функціонування дорожніх ландшафтів, на прикладі дорожньої ландшафтно-інженерної системи Київ – Одеса. Теоретико-понятійні засади й загальні результати дослідження мають прикладний характер, та можуть бути використані дорожніми службами «Черкаським облавтодор» ВАТ «ДАК Автомобільнихдоріг України», Службою автомобільних доріг в Одеській, Миколаївській, Кіровоградській, Черкаській та Київській областях у процесі розбудови ДЛПС. Отриманні результати геохімічних досліджень та шляхи оптимізації ДЛПС Київ – Одеса можна використати у практичній діяльності обласних та державних адміністрацій (Державною архітектурно-будівельною інспекцією України, Державною службою України з безпеки та транспорту), дорожніми службами (Укравтодор України, ДЕУ 890, Філією «Маньківський Райавтодор») та установами з охорони навколишнього середовища

(Державна екологічна інспекція України).

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Результати дисертаційного дослідження опубліковані у 15 наукових працях загальний обсяг 2,7 д.а. (з них 7 одноосібних і 8 у співавторстві), 7 з них у фахових періодичних виданнях, що входять до переліку ДАК України; 1 – у наукових періодичних виданнях інших країн; 8 тез у матеріалах наукових конференцій.

Апробація основних результатів дослідження. Основні результати та висновки дисертаційної роботи апробовані на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, під час науково-методичних семінарів та наукових заходів у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського та Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, опубліковані у збірниках наукових праць упродовж 2016-2020 років. Серед них: Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Природничі науки в системі освіти» (Умань, 2017, 2018); Всеукраїнська науково-практичної конференції «Екологічна стратегія майбутнього: досвід і новації» (Умань, 2017); Науково-практична конференція «Мікроосередкові процеси в антропогенних ландшафтах» (Вінниця, 2018); Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасний рух науки» (Дніпро, 2018); Всеукраїнська науково-практична конференція викладачів, молодих учених і студентів (з міжнародною участю) «Географія та екологія: наука і освіта» (Умань, 2018); Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (з міжнародною участю) «Каркасні (селитебні і дорожні) антропогенні ландшафти: теоретичні і прикладні аспекти» (Вінниця, 2019).

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертаційна робота Дідури Р.В. за своїм рівнем наукової новизни, систематизацією матеріалу, висновками та пропозиціями становить завершене та самостійно виконане наукове дослідження. Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 103 Науки про Землю. Робота виконана в межах визначених теми, мети та завдань, а одержані наукові та прикладні результати дослідження дорожньої ландшафтно-інженерної системи Київ – Одеса, її сучасної структури і властивостей, прояву несприятливих процесів та розробка заходів їх оптимізації має суттєве наукове і практичне значення, а також може стимулювати проведення подібних досліджень інших ДЛІС України.

Дисертація Дідури Р.В. виконана на достатньо високому теоретичному рівні, написана гарним науковим стилем, є чіткою і логічно послідовною, а також сприяє вирішенню вагомій науковій проблемі дорожніх ландшафтів.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Дисертаційну роботу 17.08.2020 р. було перевірено на плагіат програмним засобом «Unicheck» в Інформаційно-обчислювальному центрі ВДПУ. Результати перевірки: схожість – 7,37%; цитат – 1,25%; вилучень – 11,5%. Рівень оригінальності роботи за результатами перевірки становить 92,63% відсотка. Виявлені в роботі запозичення не мають ознаки плагіату і є правомірними. Під час перевірки посилань знайдено окремі збіги з власними публікаціями, термінологією та посиланнями на літературу. Дисертація носить оригінальний, самостійний і завершений характер.

Висновки. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлено основні результати наукового дослідження, а також урахуваючи результати фахового семінару (29.06.2021 р., протокол № 15), встановлено, що дисертація Дідури Р.В. є завершеною науковою працею, має важливе значення для галузі знань 103 Науки про Землю, а також відповідає встановленим вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167). З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Дідури Р.В. дисертація «Дорожні ландшафтно-інженерні системи: структура, оптимізація (на прикладі автомагістралі Київ – Одеса)» рекомендується для подання до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Голова фахового семінару:

доктор географічних наук,
професор кафедри географії

В.М. Воловик

Рецензенти:

доктор географічних наук,
професор

А.В. Гудзевич

доктор географічних наук,
професор

Ю.В. Яцентюк

Завідуючий кафедрою	<i>Воловик В.М.</i>
Завідуючий кафедрою	<i>Гудзевич А.В.</i>
Завідуючий кафедрою	<i>Яцентюк Ю.В.</i>
Завідуючий кафедрою	<i>Дідура Р.В.</i>
Завідуючий кафедрою	<i>Дідура Р.В.</i>
Завідуючий кафедрою	<i>Дідура Р.В.</i>
Завідуючий кафедрою	<i>Дідура Р.В.</i>
Завідуючий кафедрою	<i>Дідура Р.В.</i>
Завідуючий кафедрою	<i>Дідура Р.В.</i>
Завідуючий кафедрою	<i>Дідура Р.В.</i>

«29» червень 2021 р.